

HARMONIE

2

Datis

OVEREENSTEMMINGE

der

Nederlandtsche Synoden,

Oste

REGVLEN

Naer de welke de Kercken worden gheregiert;
inde Nationale Synoden, sedert de reformatie in Ne-
derlant ghehouden, beraemt, ende inde Ghe-
reformeerde Kercken van Nederlandt
tot noch toe onderhouden.

Cortelick by den anderen ghestelt,

Door S. R.

TOT LEYDEN,

Voor David Jansz. van Ilpendam/
Boeckvercooper / Anno 1618.

DE
NATIONALE SYNODEN

*Zijn Vande Ghereformeerde Nederlandtſche Kercken, ſoo
buyten Nederlandt overmidts de Spaenſche Tyrannie,
ſoo in Nederlandt ghehouden gheveeft;*

- Het I. tot VVESEL, inden laere 1568.
Het II. tot EMBDEN, inden laere 1571.
Het III. tot DORDRECHT, inden laere 1574.
Het IV. tot DORDRECHT, inden laere 1578.
Het V. tot MIDDELBVRCH, inden laere 1581.
Het VI. in s'GRAVEN HAGE, indē laere 1586.

Van die tijdt af heeft gheen Nationale Synodus
in Nederlandt connen ghehouden worden:
Doch, is vande Hooch moghende Heeren
Staten Generael vande Vereenichde Nederlanden,
beſtemt ghehouden te fullen worden,

- Het VII. tot DORDRECHT, teghen den eer-
ſten Novembris des laers 1618.

Het welcke oock volghens dien tegenwoordelicke
aldaer wert vergadert.

Godt de Heere gheve ghenadelick daer toe zijnen
ſeghen. Amen.

Over-een-stemminghe

der

NEDERLANTSCH E SYNODEN.

De Staten der diensten inde Kercke zijn voornament-
lick vier / namentlick / der Dienaren des Woorts/
der Leeraren inde Scholen / der Ouderlin-
ghen ende der Diaconen.

Het eerste Capittel.

Vande Dienaren des Woorts Godes.

I.

Tot den dienst des Woorts en sal niemant toegelaten worden / son-
der wettelijcke beroepinghe / verkiepinghe / ende genoegsame be-
proefinghe van leere / ende voozgaende leven.

II.

Men sal sich wachten vande vrentwelingen / ende Monicken ofte Pa-
pen / van her Pausdom bekeert zijnde / datse tot den hepligen Kercken-
dienst niet toegelaten en worden / dan met voozgaende ernstighe ende
langhe ondersoekinghe.

III.

Op dat doch tot dit Ampt bequame Mannen moghen werden ghe-
vonden / soo sullen de Kercken daer toe arbeypden / datter geschickte jon-
ghe Luyden / ende die van goeder hope zijn / inde heplighe Theologie
werden opgeheboedt.

IV.

Tot de verkiepinge van een Kerckendienaer / werden dese nabolgende
dinghen verpocht. Als

1. Datter een vasten gheshouden werde.
2. Dat hy vande Kerckenraet ende de Classe ghenaemt werde.
3. Dat hy van beyden ondersocht werde.
4. Dat hy de Overheyt ende de gheheele Ghemeente voozghesest
werde / op dat hy inde tijt van veertien daghen dooz stilswij-
ghende toestemminghe der ghe loobigen aengenomen werde.
5. Dat hy de Catechismus van Heydelbergh / midtsgaders de be-
lijdenisse des gheloofs / den Coningh van Hispanien inden jare
1578, overghelevert / onderteyckene.

¶

6. Dat

6. Dat hy vooz de Ghemeente bevesticht werde / met gebeden tot Godt / oplegginge der handen (soo het de gewoonte vereyscht) ende vermaninghe tot den Volcke: na dat hy op dese Wragen opentlick sal hebben gheantwoort.

I. Of hy hem seluē bevoelt wettelic tot desen dienst beroepē te zyn.

II. Of hy de Bybelsche Schryftē alleē/ vooz Godes woort aenneēf.

III. Of hy die selwighe den Volcke ghetroulich wil leeren / met een onstraffick leven voorgaende.

IV. Of hy hem seluen onderwerpe de Kerckelicke discipline.

V.

Die eenmael inden hepligen Kerckendienst bevesticht zyn / sullen den selvighen soo lange sy leven niet verlaten / ten ware dan wettelike oorzacke verbielde / waer van het Ordeel staen sal by den Synodum Provinciael oft Nationael.

VI.

Niemant / van een andere Kercke beroepen zijnde / sal daer henen mogen gaē / van met oorlof van zijne Kercke / en toestemminge des Classen.

VII.

Eens ghetrouwen Herders ende Dienaers Ampten zyn:

1. Te woort Godes met eerbiedinge en eenvoudicheit te predicken.
2. De Sacramenten te bedienen.
3. Volstandich te wesen inden ghebede.
4. De Kerckelicke discipline te oeffenen.
5. Te versorgen dat alles behoorlick ende met goeder ordze toegaē.

VIII.

Soo den Dienaer de gabe heeft pets tot stichtinghe te connen selzjen / t' selwighe sal hy in Druck niet laten uptgaen / ten zy dat het eerst vande Classe oversien ende vooz goet ghekent werde.

IX.

Men sal den Dienaer een eerlickē ende behoorlickē belooninge geven.

X.

Soo niemant dooz ouderdom ofte Sieckte / onbeguacm tot den dienst quame te worden / die selwighe sal evenwel vande Kercke onderhouden worden.

XI.

Inghelijck sal mede acht ghenomen worden / op der Dienaren Weduwen ende Weesen.

XII.

Een blinde en sal inden Dienst niet bevesticht worden; soo hy nochtans bevesticht is / sal daerom niet afghestele worden.

XIII.

De Studenten inde heplige Chronologie sullen met oorlof des Classis / altemet opentlick om haer te oeffenen moghen predicken / nochtans de Sacramenten niet bedienen / vooz datse inden Dienst volcomentlick sullen

sullen zjn bevesticht.

XIV.

Gheen Dienaer en sal heerschappie hebben over de andere Dienaeren/maer sullen ghelyckelick den last der Kercken draghen.

XV.

In dien een Dienaer in dit heplich Ampt hem niet behoortlick ghe-
noech sal hebben ghedragen/ soo dat hy hem selven een quaden naem sal
hebben ghemaect/soo sal hy vander Dienst opgheschozt ofte afgheset
werden/ ende dat met believen der Overhept.

Het II. Capittel.

Vande Leeraers, ende Scholen.

I.

De Kercken sullen zorghe draghen/ batter inde hooghe Schole zijn
Leeraers der hepliger Theologie / die in geleert heyt ende Godt-
salicheyt upsteecken.

II.

Elcke Kercke sal tot onderwijfinge vande jonge jeucht hare School-
meesters hebben.

III.

De Kercke sal den Schoolmeesteren boorschrijven/ de Ghebeden die
men inde Schole doen sal/wat Boeck dat tot onderwijfinge der jeucht
meest ende van noode zijn.

Het III. Capittel.

Vande Onderlinghen.

I.

De Onderlinghen sullen vercoozen werden / vanden Dienaer des
woorts/ ende de Kerchelike vergaderinge/ met Dassen ende Ghe-
beden tot Godt / ende sullen inde Kercke bevesticht worden / met ghe-
woonlicker onderbzaginghen.

II.

Het Ampt der Onderlinghen is :

1. Met den Dienaren des woorts te waerken over de Cudde.
2. De ledematen der Ghemeente te besoecken.
3. De Siecken te vertroosten.
4. De erghernissen tot den Kercken- Raet te brengen.
5. Metten Dienaren des woorts vande erghernissen te oordeelen/
ende / booz soo veel haer moghelick zijn sal / upt den Kercken
wech te nemen.

III.

T'ghetal der Ouderlinghen sal wesen naer het goet vinden ende den
noor van elcke Kerche.

IV.

De Ouderlinghen de welke naer ghewoonte der Kerche sullen ver-
coozen zijn / en sullen t' selvighe Ampt niet w: pgeren op haer te nemen/
ten ware by hooschwichtrighe oorzacken.

V.

Elcken Jare sal do helst der Ouderlinghen / dooz verkie'inghe ver-
nieut worden : hoe wel de Kerche dienstiger ware dat sy inden voorszep-
den dienst bleven / by al dien sulcx beguamelich conde gheschieden.

Het IV. Capittel.

Vande Diaconen.

I.

DE Diaconen sullen op die selve manier vercoozen ende bevesticht
worden / als de Ouderlinghen.

II.

Het Ampt der Diaconen is.

1. De Almoeffen ende andere Goederen der Armen neerstelich te
versamelen.
2. Ghetrouwelich ende met hoosfichtelich die upt te deelen.
3. De arme en cranche vziendeliche te besoecken en te vertroosten.
4. Neerstelich te hoosfen dat de Almoeffen niet onnutteliche en
worden verquist.

III.

Sy sullen alle Maenden reekenschap booz den Kerckenraet geven/
van haer ontfanghen ende uptghegheven gheft.

IV.

Sullen oock bejaerde/ghetrouwde/ende eerliche Vrouwen/ naer het
exempel der Apostelen/tot dit Ampt wel moghen werden ghenomen.

Het V. Capittel.

Vande Prophetie, uyt de Synoden van Wesel ende Embden.

I.

In alle Kerchen t'so aenwassende/ of volwassene/ sal volghens d'in-
stellinghe Pauli d'ordze van Prophetie werden waerghenomen.

II.

Tot dese vergaderinghe sullen werden aenghenomen / niet alleen de
Dienaren/maer oock de Leeraren/en upt de Ouderlinghen/ende Dia-
sonen/

toeten/jae oock upf den Volcke selfs/ soo daer eenighe zijn/ die haer gaven vanden Heere ontfanghen/ tot ghemeyne nutticheyt der Kercken/ willen aenwenden: soo nochtans datse eerst dooz der Dienaren ende der anderen oorzdel werden vooz goet ghekent.

III.

In dese vergaderinge sal een seker Boeck der D. Schryftuere tot aller stichtinghe met bespoeliche oorde verclaert worden. Wanneer hy doch/ wiens beurete het zijn sal/ de selvjge sal volbrachte hebben/ soo salt mede den ghenen die hem int ghestoelte volgen sullen/ geoorloft zijn/ soo het haer goet dunckt/ daer hy te voeghen/ tghene tot stichtinghe soude moghen dienen; Ende daer na sal eerst van hem wiens beurete het gheweest is/ metten ghebede/ de vergaderinghe besloten worden.

IV.

De manier van propheeten/ die in Draghen ende Antwoorden/ bestraet/ is vyeent vande instellinghe Pauli/ ende is dickwils oorzaecke van twisten ende oneenicheden.

Het VI. Capittel.

Vande Kerckelicke vergaderinghe.

I.

De Kerckelicke vergaderinghen zijn vserderley;

1. Den Kerckenraet van elcke Kercke.
2. Het Classis.
3. Het Provinciale Synodus.
4. Het Nationale Synodus.

II.

Dese vergaderinghen sullen mette gebeden tot Godt begormen worden/ ende met dancksegginghe gheeyndicht.

III.

In dese vergaderingen sullen niet dan Kerckelicke saecken/ ende dat Kerckelicke wyse verhandelt worden.

Het VII. Capittel.

Vanden Kerckenraet.

I.

Elcke Kercke sal haren Kercken-Raet hebben/ bestaende up den Dienaer ofte Dienaren des woorts/ ende Ouderlinghen der selver Kercke;

A ij

Kercke: welcke elcke weecke ten minsten eenmael by den anderen sul-
len comen/ om de voorszallende saecken te verhandelen.

II.

De Dienaers des woortz/ sullen by beurten presideren/ daer sal oock
een Schrijver vercoozen worde / de welcke t' gene aenteptienens weer-
die is/ by gheschijfte stelle.

III.

Daer sullen oock inde Kercke wesen schrijf-Boecken / inde welcke
gheschreven sullen werden / de namen der ghener de welcke den heyl-
ghen Doop sullen hebben ontfanghen/ ghelijck oock de namen der Ouf-
deren ende der Ghetuyghen. Midtsgaders oock der gener die haer tot
de Kercke begheben/ inden houwelicken staet bevesticht worden / ende
sterben.

IV.

Het Knyt banden praes is

1. De stemmen vervolghens af te braghen.
2. Of te veel praets hebben te doen swijghen.
3. Ende upt de versamelde stemmen de sacche te besluypen.

V.

Ledematen der Kercke/ de welcke willen vertrecken / sullen vanden
Kerckenraet Brieven van ghetuychnisse eyschen.

VI.

T' ghene inden Kercken-Gaet niet bequamelick sal connen werden
afghebaen/ sal op de Classicale vergaderinghe ghebracht werden.

Het VIII. Capittel.

Van het Classis.

I.

De Classicale vergaderinghe bestaet upt de Dienaren des woortz
ende Ouderlinghen/ van eenighe naburpzighe Kercken.

II.

Men sal het beginnen vande aenroepinghe des naems Godts / dooz
den Dienaer/ die inde voorgaende vergaderinghe ghepresideert hadde/
ofte dooz den Dienaer der plaetse.

III.

t' Ghebede gheeyndicht zijnde / sal den praes , als oock de Schrijver
vercoozen worden/ dooz heymeliche stemmen.

IV.

Den praesidi sullen oberghelevert worden de Brieven harer seyn-
dinghe / ofte de ghetuychnissen van elcke Kercken-Gaet / de handelinghen
der voorgaende vergaderinghe sullen opghelzen / ende tijt ende plaetse
tot de vergaderinghe veraemt/ worden.

In dese

V.

In dese vergaderinghe / sullen mede moghen verschijnen die Dienaren ende Ouderlinghen / die niet en zijn ghesonden / ende haer gheboelen moghen segghen: Ondertusschen sullen alleen t'besluyt maechen de stemmen der gheuer die ghesonden zijn.

VI.

Eene inde Classicale vergaderinghe niet bequamelick sal comen werden afghedaen / sal op de Provinciale Synode ghebracht werden.

Het IX. Capittel.

Vande Provinciale Synode.

I.

DE Provinciale Synode is de vergaderinghe der naburighe Classen.

II.

Wt elke Classe sullen twee Dienaren ende twee Ouderlinghen vercoozen worden / die ten minsten eenmaal s'jaers by een comen.

III.

Die inde voorgaende vergaderinge heeft gepresideert, ofte die Die naer is vande plaetse / sal het ghebedt doen / tot verkiezinge van praeses, Aëssor, ende Schijver.

IV.

Den vercoozen praeses, sal

1. Een ghebedt doen twelcke past op de gheheelde handelinghe.
2. De Brieven der gheruychnissen cyschen.
3. De stemmen vergaderen.
4. Tegevoelen van het meerdere en gesonder deel / sal hy voorstellen.
5. Te selvighe sal de Schijver aentepkenen: aenghetepkent zijnde sal hy te beghen oplesen / op dat het niet ghemeyne stemmen voor goet ghekent werde.
6. Alle sessien sullen niet dancksegginghe besloten worden.

V.

Eerst t'ghene de Leere / daer nae t'ghene de Kerckelicke discipline aengaet / sal onderschepdelicke inschryfte ghestelt ende op ghelesen worden.

VI.

Het Ampt vanden praeses is:

1. Te ghebeiden dat elck op zijn beurt spreke.
2. Den twistighen / ende hevighen te doen swijghen.
3. Soo spriet en swijghen / te ghebeiden datse uptgaet / ende de selbe naer t'oordeel der Broederen behoorlick te bestraffen.

Met.

V II.

Met ghemeyne betoeflinghe der Provinciale vergaderinge sal ver-
toogen werden/ een Kercke tot d'aenstaende vergaderinge bequaem.

V III.

Afgehandelt zijnde t' ghene inde Synode te doen was/ sal het Avont-
mael des Heeren onder de Dienaren ende Ouderlinghen die tot de Sy-
node ghetomen zijn/ midtsgaders de Kercke van die plaetse inde wel-
ke sy vergadert is/ ghehouden worden.

I X.

De Kercke / daer de Synode ghehouden wert / sal versorghen datse
op de naest-volghende Synode/ de Acten ofte instellingen van dese Syno-
de sende/ ofte byenghe.

X.

T' ghene inde Provinciale Synode niet bequamelick sal connen wer-
den afghedaen/ sal op de Nationale Synode ghebrache worden.

Het X. Capittel.

Vande Nationale Synode.

I.

En Nationale Synode is een vergaderinge der ghener die upt de
Provincien van Nederlandt zijn vercooren.

I I.

De selve manier als boven/ sal in dese Synode waerghenomen wor-
den.

I I I.

Elcke Provincie sal op dese Synode sende twee Dienaren des woorts
ende twee Ouderlinghen.

I V.

Daer sullen oock by wesen ghedeputeerde vande Walsche Kercken
van Nederlandt.

V.

Men sal oock eyschen Ghesanten vande hooghe Overhepdt / op dat
inder selvigheer teghenwoozbichepdt / ende niet hare toestemminghe de
Acten vande Synode besloten werden.

V I.

Hier toe (soo het mogheltick is) salmen arbeypden / dat t'elcke drie ja-
ren de voorszeyde Synode ghehouden werden.

V I I.

Op dat alle die vercooren zijn/ behoozlicke woorszien mogen connen/ soo
sal elcke Provincie by tijts werden ghewaerschout.

Het

Het XI. Capittel.

Vande Kerckelicke oeffeninghen inde H. Vergaderinghe te doen.

I. Het lesen.

DEn Godtsdienst inde Kercke sal van het lesen van een ofte twee Capittelen der heyligher Schryftuere begonnen worden.

II.

Dit sal geschieden dooz eenen Ouderlingh ofte Diacon / ofte ymant anders vande Kercke daer toe ghestelt.

III. Het predicken.

De H. Predicatie sal van het singhen der Psalmen / ofte vande ghebenden toe Godt / begonnen worden. IV.

Het sal nut zijn een secker Boeck der H. Schryftuere opdenlich int predicken te verclaren / ende dat met raet des Kerckenraets.

V.

Men sal nergkens Lijck-predication inhoren / ende daerse ingevoert zijn / acht de Synoden dat men se beguamelich sal affschaffen.

VI.

Men sal de memozie der toehoorders niet beswaren met al te lange Predication / maer (soo het moghelic is) sal het Dermoont met een upgheepndicht worden. VII. De Psalmen.

In t' Kerckelicke ghesangh / sullen de Psalmen Davids van Petrus Dathenus overgeset / dooz alle Kercken van Nederlant / behoude wordē.

VIII.

Tsal nut zijn datter een Singher vercozen wordē / die des Volcx gesang matighe / ende voorsinghe. IX.

Het sal staen aen t' goet vinden van elcke Kercke de Psalmen van boeken aen / ofte naer ghelegghentheyt vande saecke / te singhen.

X.

Een dach inde Weke / naer ghelegghentheyt van elcke Kercke / sal tot ghewoonliche ghebeden geheplicht worden / inde welke openbare ende ootmoedighe voozbiddinge dooz des Volcx sonde / vooz ofte na de Predicatie / werde ghedaen.

XI.

Den Dienaer sal het Ghebede / t' sy upt inghebinghe des Gheestes / ofte upt seker formulier hem voozghestelt / doen.

XII. Het vassen.

Tentijden van Oozloghe / Dongher snoot / Peste / Verbolginghe / ende sware verdruckinghe / sullen den Heere opentlicke vastendaghen gheheplicht worden / dooz t' belept ende oozlof der Oberheyt.

XIII. De Catechismus.

De ghewoonte van Catechiseren vanden Apostelen vercregen / wert gheacht in allen Kercken onderhouden te moeten werden.

XIV.

Den Kercken van Nederlant wert aengheprezen het formulier van

Nephelbergh / om met den Kercken van Duytschlandt Christelike eenicheyt te bechoonen. XV.

In het verclaren vanden Catechismus salmen ghemeynsame redenen / en die ghepaste zijt naer t'begrijp der gener die jongh zijn / gebzupeken. XVI.

De Ouders ne de Schoolmeesters sullen vermaent worden / datse e'huys ende inde Scholen de jonge jeucht neerstelick inde Catechismus onderwijsen / ende met eenen datse soo haest het hare jaren sullen lijden / de kinderen de kercke om ghecatecheert te worden / overgheven.

Het XII. Capittel.

Van het Sacrament des Doops.

I.

Het Sacrament des heplighen Doops / wert geacht van niemant anders dan vanden Dienaer des woorts bequamelick bedient te connen worden. II.

Dit Seghel der genade comt den kinderen der Christenen mede toe / ende over sulcx sullen die sonder langhe wipstel ten Doope / inde kercke ghebzacht werden. III.

Inden beginne vande aenwassende kercke salmen eerstelic acht nemen op de swache / en daerom salme / om ergernisse te vermijden / de siecke kinderen te huys moghen Doopen / in tegenwoordicheyt van ten minsten vier ofte vijf gheloovighe. IV.

Den Doop sal bedient worden op gewoonlicker maniere / ende die in de kercken opdeninghe is uptghedrukt. V.

Eenmael ofte dziemael te bespyngghen / wert voor een middelmatige saecke ghelouden. VI.

De Ouders ende Ghetupgen / die de kinderen ten Doop sullen brengen / sullen met die woorden die in 't formulier des Doops zijn uptgedrukt / onderbraccht worden. VII.

Men sal versozghen dat de Ghetupgen zijn van behoortlichen ouderdom / ende supber in selighe. VIII.

Men sal den kinderen gheen Godtliche / Barbarische / ofte Superstitieuse Namen gheben / maer (voor soo veel moghelic is) die inde heplighe Christuwer uptghedrukt / ende vanden heplighen ghebruyck zijn gheworden. IX.

De namen der kinderen / der Ouderen ende der Ghetupghen aen te tekenen / sal bepde / de kercke ende de Republijcke dienstich connen wesen. X.

Soo een volwassene noch niet ghedoopt zijnde den Doop begheert / der selvighe sal eerst opentlick inde kercke zijn gheloof belijden.

Het

Het XIII. Capitel.

Van het Sacrament des Avontmaels des Heeren.

I.

Het heylighe Avontmael des Heeren sal vanden Dienaren des woortz alleen/ bedient worden.

II.

Wert gheoordeelt pzoftich te wesen/ dat den tijt van het houden des Avontmaels/ veerthien daghen te voozen den Volcke werde aengefeyt: soo / op dat de ledematen der Kercke haer tijdelicke daer toe bereyden; soo / op dat de Ouderlinghen haer Ampt waernemen / ende de swacke vermanen ende vertroosten.

III.

Niemant en sal tot den Avontmale des Heeren toeghelaten worden / dan die te voozen belijdenisse zijnes gheloofs ghedaen / ende de Kerckelike Discipline hem onderwozpen sal hebben / ende ghelooftwerdighe ghetuyghen zijnen ontraffelicken levens sal hebben ghebracht.

IV.

Het Avontmael des Heeren sal bedient worden / onder beyde de ghesaenten/ namentlich des Broots ende des Wijnz.

V.

Men sal ghebruycken ghemeen Broodt / gheen bysonder ongesuyt; ofte twelcke supersittie soude medebruyghen.

VI.

De breeckinghe des Broots (alsoo die van Christo claerlick inghesiet / ende vanden Apostelen / ende de gheheele oude Kercke onderhouden is gheweest) wert gansch noodich gheacht.

VII.

Die woorden de welcke met de instellinghe Christi ende de verclaringe des Apostels Pauli oher een comen / sullen inden heylighen Avontmale behouden worden.

VIII.

Het staet by/ staende/ sittende/ ofte gaende het Avontmael te houden/ doch niet knielende/ overmits t' verijckel van t' Broodt aen te bidden.

IX.

T' sal nut zijn alsdan in t' predicken te verhandelē de materie van het heylighe Avontmael na de Predicatie/ t' gewoonlicke formulier de Gemeenpunte vooz te lesen; ende dewijle het Avontmael wert ghehouden dat de Schriftuere alsdan gelesen/ ofte Psalmen ghesonghen worden.

X.

De Nederlandtsche Kercken die in vrede sitten / sullen elcke twee Maenden het Avontmael houden/ twelck by ghelaten wort den Kercken onder t' Cruys suchende.

XI.

Wooz den dach des Avontmaels des Heeren sal een Predicatie tot

voorzereydinghe werden ghedaen / ende nae de Predicatie tusschen de
Dienaers / Ouderlinghen ende Diaconen / een broederliche berispinge
werden aenghesielt.

XII.

Soo ymant niet Byleuen van ghetuychnisse van een andere Kerche
comt / die selvighe sal sonder wederom belghebuisse zyns geloofs te doen
toeghelaten worden,

Het XIV. Capittel.

Vande Kerckelicke Discipline.

I.

MEn sal toesien dat gheen Kerche / sonder Kerckelicke Discipline
werde opgehoubet.

II.

De nootwendicheit der Discipline wert bewesen / upt de instellinge
onser Heeren / upt het gebuyck der Apostelen / ende der ouder Kerche /
ende upt de daghelijckse beuindinghe der sacken.

III.

De Discipline bestaet / soo inde berispinge oer de Leere / als in wet-
telicke verbeteringe der manieren / dat is / int rechte gebuyck der Slo-
telen die de Kerche vanden Heere zyn ghegheuen.

IV.

Dese berispinghe ende verbeteringe / en bezyt gheensins den Over-
treder van t'burgherlicke oordeel / ende Sweert der Overhept.

V.

Soo ymant tegen de supberhept der leere / ofte heplicheit des leuens /
hem quame te vergripen / soo sulcx verborghen is / ende gheen openbare
erghernisse en gheeft / soo sal waer ghenomen worden den regel Christi /
dien hy voorschijft / Mart. 18. ten ware dan in t'stuck van verraderye /
ofte ghemeyn verderf.

VI.

Soo ghy doot vermaninghe int heymelich ghedaen / ulwen Broeder
hebt ghewonnen / soo en wilt zijne misdaet den Kerckenraet niet aenge-
ben. Maer soo hy twee ofte drie die hem trouwelick vermaent hebben /
gheen ghewoon / en heeft ghegheuen / soo salmen hem aenbyngen / op dat
hy op den wech wederom moghe werden ghebracht.

VII.

Sonden die van natuere openbaer / ofte overmits het verachten der
heymelicke vermaninghe openbaer ghemaect zijn / fullen naer het goet
binden vanden gheheelen Kerckenraet / in voege ende maniere tot stich-
tinghe meest dienende ghebetert worden.

VIII.

De welcke hertnekelicke de vermaninge des Kerckenraets sal ver-
acht hebben / sal vande ghemeynschap des heylighen Avontmaels afge-
houden werden.

IX.

Soo die ghenighe die afgehouden is / na eenige vermaningen / gansch
gheen

gheen teeken van bekeeringhe ghegheben sal hebben / soo sal de Kercke
boortgaen / ende hem upt de Ghemeente upt sluyten.

X.

Dese upsluytinghe sal gheschieden door dese Trappen :

1. Den Dienaer sal vanden Predichstoel (des Sondaers nae ber-
swijghende) verhalen / wat datter met eenen groven Sondaer
verhandelt zy / ende sal de Ghemeente vermanen / datse vooz
een onbekeerlich Sondaer ernstich bidde.
2. Sal hy den naem des onbekeerlichen Sondaers vooz de verga-
deringh bekend maechen.
3. Sal hy te kennen gheven datmen den selvighen soo hy hem niet
en bekeert sal upsluyten.
4. Soo hy noch alsoo mede tot beheringe niet can werde gebacht /
soo sal vooz de Gemeente / die selvighen hertuechtige Sondaer /
vande lichame der Gemeente uptgeflote en afgesnede worde.
5. Sullen de geloovige vermaent worden / datse geen gemeynsam-
en onnooigen omwegang mette afgesneden houde / maer zijn
geselschap seluwen / voornamentlich tot dien eynde / op dat den
afghesneden beschaemt zijnde / ernstich aen zijne bekeeringhe
moghe denken.

XI.

Die sware / ende de Kercke schandeliche sonden sal hebben begaen / al
ist dat hy met woorden boetveerdicheyt beethoone / soo sal hy nochtans
vande gemeynschap des Avontmaels eenige reysen / naer het goet vinde
des Kerckenraets / afgehonde worde. XII.

In het weder-spreken vanden afgesnede die hem ernstich bekeert /
salmen soodanigen maniere ingaen / als tot sichtiginge van elcke Kercke
meest sal dienen.

XIII.

Soen Dienaer / Ouderling / ofte Diake / door eenich openbaer mis-
daet (twelch Gode verhoede) hem selven sal hebben besmet / sal hy van
zijn Ampt afgeset worden. Soo het doch eene bedeckte misdaet is / soo
sal hy vanden Classe bestraft worden / naer de grootheyt ofte lichticheyt
vande misdaet.

XIV.

Misdaden / die in een Dienaer geensins te lijden en zijn / syn hy na dus-
dantige / ketterge / scheuringe / openbare verachtinge des Kerchendienst /
openbare lasteringe die de Overheyt behoort te straffen / Simonie / on-
eerliche tractatinghe na eens anders plaetse in te nemen / verlatinge van
zijn Ampt / ende van zijne Kercke / sonder wettelich oorslof : valscheyd /
meepneedicheyt / hoererige / dieverge / bronchenschap / ghewapent ghe-
wel / ende alle ghewelt dat d' Overheyt behoort te straffen ; onbehoor-
lichen Woeker / Dobbelen / ende andere oneerliche ende verbode spelen ;
openbare tractatinghe na tyrannie over de Kercke ende zijne medebroe-
ders / ende andere meer diergelycke dinghen / de welcke of oneerlicheyt
aenbrenghen / of afschepdinge vande Kercke verdienen.

XV. Misdaden / de welcke wel werden ghedult maer nochtans be-

S ij

rijsinghe

rispinghe ende bestraffinghe zijn onderwoezen / zijnde by na dusdanige
pdele curieusheyt over sommighe onnutte questien; verhooninghe zijns
verstants niet ontijdeliche Allegorien: achteeloosheyt inde Schizme
t'ondersoeken: het inwoeren van sommighe nieuwe ghewoonten naer
zijn eyghen lust: onbetameliche sortecap: versmadeliche woorden:
lichtveerdicheyt: begheerte van ydele eere: al te strenghe bestraffinge/
ende dierghelijche / de welke eenen Dienaer niet betamen.

XVI.

In mindere ghebreken / de welke nautlick waerdich schijnen dat
men daer over oordeele / sal ghehouden worden dien reghel / die in allen
anderen van Christo voorgegeschreven is.

XVII.

Op dat alhier de orde van bestraffinghe te bequamer moghe wer
den waerghenomen / soo sal nut zijn dat alle twee / ofte ten langsten alle
drie Maenden / elcke Classis vergadere / in de welke dese dingen neer
stelick sullen werden ondersocht.

XVIII.

t' Classis moet niet altijd op eene plaetse vergadert worden: soo / op
dat voorgenomen werde de heerschappij van d'eene Kercke over d'an
dere, als oock op dat elcke Kercke neerstelick werde ondersocht / aen
gaende leere / leven / Ceremonien / ende onderhoudinghe der Discipline.

Het XV. Capittel.

Vanden Houwelicken staet.

I.

1. **D** En Houwelicken staet moet begonnen worden tusschen een
Man ende Vrouw-persoon / van behoorlicker ouderdom /
naer de Wetten des Landts.
2. Met onderlinghe verdrach van beyden / als oock van Ouderen /
Doochden / ende anderen diet aengact.
3. Inde teghenwoordicheyt eens Dienaers des woots / met aen
roepinghe des naems Godts.
4. Met woorden van verbintenisse / over het teghenwoordighes
waer door alle conditien werden uptghesloten.

II.

Hepmelicke trou-belosten / ende tegen den wille der Ouderen begaen /
zijn onwetteliche ende van gheender waerde.

III.

Den Dienaer des woots / sal den ghenighen die haer tot den Hou
welicken staet willen begheben / afvraghen.

1. Of sy van alle beloftenissen byzijn.
2. Of het de Ouders toestaen.

i. Offy

3. Of sy gheen Bloetberwanten en zijn.
4. Of sy zijn Ledematen der Kercke / ofte ten minsten de Ghereformeerde Religie toeghebaen / ende haer tot de Kercke sullen begheven.

IV.

In dien de Gubers upt haet van Religie / ofte andere onrechtvaardighe saecken / waricheyt maeken / soo salt by den Kerckenraet ofte Overhept staen / de saecke te ondersoecken / ende daer van te oordeelen.

V.

Vreemdelingen ende onbekenden en salmen inden Houtwelicken staet niet toelaten / ten ware sy al boozen met wetteliche getuychnisse bewisen / dat sy van alle beloften vry zijn. Soo een van beyde ofte alle beyde te boozen ghehouwelicheit zijn geweest / soo sullen sy wetteliche getuychnissen verthoonen bande doot der ghener daer sy mede ghetrouwt zijn gheweest.

VI.

Trouw beloften wetteliche aengegaen / sullen niet / al waert oock met herwilliginghe beyder partijen conuen te niete ghedaen worden.

VII.

De namen der ghener die haer totten Houtwelicken staet sullen begheven / sullen in een publijk Boeck aengheteyckent worden / ende dyle aen een volghende Sondaghen / ofte andersins dyle onderscheyde reysen / de Ghemeente voorgestelt worden / voornamentlick in die plaetsen daer sy woonen ende bekent zijn.

VIII.

De Houtwelicken sullen t' allen dagen bevesticht ende gehouden moghen worden / soo maer predicatie voer den Volcke ghedaen wort / upt ghesondert op daghen des Abontmaets ende Widdaghen.

IX.

Soo den Sant des Houtwelijcx voer Overspel geboochen wort / sal men ernstelick arbeiden om de partijen wederom te vereenighen : Soo doch te vergheefs daer toe werde ghearbeidt / ende de onschuldighe partije niet een ander hem ten Houtwelicke wil begheven / soo sal den Kerckenraet verclaren (waanneer den Overspel voer de Overhept sal bewisen zijn) tselvighe volghens den reghel van Godts woort wettelick te wesen.

X.

De Weduwen (voornamentlick die jong-achtich zijn) en sullen voer vier Maenden ende eenen halven / niet van mees moghen trouwen : alsoo sulcx den noot / ende de Houtwelicke cerbaerheyt vereyscht.

† Besluit.

T'besluit.

Dese Artijckelen tötte Wettelijcke ordze der Kercke behoorende/
zijn alsoo niet onderlinghe toestemminghe ghestelt / dat sy soo het
proffijt der Kercken yet anders quame te vercypen/verandert / ver-
meerdert/ ende vermindert moghen ende moeten worden.

Eene bysondere Kercke en sal nochtans dat niet moghen doen/maer
sy sullen alle daer toe arbeiden / dat sy dese onderhouden / tot dat inde
Synode anders werde beraemt.

Druck-fauten aldus te verbeteren.

Pag. 12. lin. 18. voor bewijsfredenen, leest ongerijmde bewijsfredenen.
pag. 23. lin. 31. voor mit, leest dit. pag. 25. lin. 25. voor sonde leest soude.
Ibidem. voor de welcke, leest uyt de welcke. pag. 31. lin. 31. voor, en can
niet, leest en can hy niet. pag. 41. lin. 30. voor connen, leest conde. pag.
48. lin. 15. voor ghelchiet, leest clærlick. pag. 55. lin. 11. voortgheheel,
leest gheloove. pag. 64. lin. 19. voor willende, leest voelende. pag. 73.
in. 4. voor oneyndelicke, leest oneyghenticke. pag. 82. lin. 17. voor. n. 4.)
leest (n. Rom. 4.) pag. 86. lin. 29. voor wederborene, leest wederbarende
pag. 108. lin. 19. voor hy lichaem, leest, hy zijn lichaem. pag. 117. lin. 27.
voor het eynde, leest hy etende.

Andere mindere letterfauten can de goetwillighe
Leser by hem selven lichtelicke verbeteren.

E Y N D E.

